

GLAS

SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

Leto (año) XXXIV, 4-5 EL VOCERO DE LA ACCION CULTURAL ESLOVENA

julij-oktober (julio-octubre) 1987

S Prešernom pod Južnim križem

Lahko bi rekel, da danes vsakemu Slovincu nekaj manjka. Zdomcem manjka slovensko okolje, zemlja, jezik, ki ga v domovini slišiš govoriti naravno po radiu, televiziji, na avtobusu in v šoli (vsaj tako bi moralo biti!) in kjer vse diha po slovensko. V osrednji Sloveniji pa manjka duh svobode, zavest prostosti ali boljše, ljudem manjka zavest, da niso prosti, kajti najhujše ni to, če človek ni svoboden, temveč to, če misli, da je svoboden, ke v resnici ni. Pa se glede tega v zadnjih časih dogajajo pomembne spremembe. Zamejci ste v vmesnem položaju, ko sicer imate svojo slovensko zemljo, ki je pa spet le delno vaša; do jezika imate lažji pristop kot mi zdomci, pa kljub temu živite in delate v tujejezičnem okolju; uživate osebno svobodo, a si jo v nekaterih primerih sami omejujete pri stiku z osrednjo Slovenijo. Vsakemu Slovincu terej nekaj manjka, vsak od nas je za nekaj prikrajsan. Nismo samo zdomci do neke mere izgubili domovine, tudi v Sloveniji živeti so jo v nekaterih pogledih, ko je bilo toliko krvi prelite v dobri veri in toliko upov stavljenih prav za domovino, za njeno svobodo in osvoboditev, za katero so pa toliko bili opeharjeni in so zato že dvainštirideset let tam, kjer so danes. (Razen, seveda, če menimo, da se narodnoosvobodilni boj za živče v osrednji Sloveniji ni končal leta 1945, da se nadaljuje še ves čas in se danes s podvojeno energijo obnavlja in vodi za dosego tistih ciljev svobode, pluralizma in samoodločbe, za katere so stoletja trpeli in tudi padali Slovenci.) Tudi v tem primeru še nekaj manjka, nekaj velikega manjka, kar je treba doseči. ... Gre za naš fizični in duhovni biti ali ne biti. Gre za to, kaj smo, kakšni hočemo biti in kaj hočemo biti. Kakšna naj bi bila podoba, lik slovenstva.

Iz predavanja dr. Andreja Finka v Dragi '87 (Svoboda Slovenija, 10. sept. 1987.)

Naša knjižna izdanja

TISTI izmed nas, ki se spominjamo prvih let Slovenske kulturne akcije pred skoraj 35 leti, vemo, da je organizacija tedaj izdala poleg Meddobja in Glasa letno tudi tri ali štiri knjižna izdanja, med tem ko zdaj izdamo kvečjemu eno, dve knjigi na leto. Vzrok za ta osip je na eni strani manjša izseljenska knjižna storitev, na drugi strani pa pomanjkanje gmotnih sredstev.

Prvi rod odjemalcev slovenske knjige umira, novi rod se pa v gospodarskem pogledu šele postavlja na noge, pa tudi je v njem morda manj zavzetosti za slovensko knjigo, zlasti spričo potrebe po branju literature dežele oziroma jezika kraja, v katerem živi.

Vendar se je SKA v zadnjem času ponudilo več izseljenskih knjižnih del, in ker je uspelo, najti za njih objavo vsaj osnovna gmotna sredstva, stojimo pred načrtom kar *sedmih knjižnih izdaj v teku enega ali dveh let*. Ta načrt prijateljem SKA in izseljenske knjige v naslednjem objavljamo. Še preje naj pa razložimo kriterij, ki soodloča pri objavljanju naših knjižnih izdaj.

Pri izdajanju slovenskega izseljenskega knjižnega tiska sta možna dva kriterija: Eden, da se izdajajo le dela, ki imajo takorekoč absolutno vrednost za slovensko kulturo, drugi, da se *izdaja najboljše od tega, kar slovenski duh v izseljenstvu knjižnega rodi*.

Bila bi pač utvara misliti, da je v slovenskem izseljenstvu med nekaj tisočev rojakov toliko kulturne moči, da bi bili vsi njeni sadovi pomembni za celotno slovenstvo. Zato SKA rada objavlja tudi dela, ki so vsaj relativno najboljše, se pravi, da izda, kar se v izseljenstvu najboljšega pojavi, če je le v skladu z osnovnimi zahtevami slovenske kulturnosti.

Tako se le zgodi, da SKA izda tudi kako delo, ki ima pomen za vse slovenstvo, ne le za izseljenstvo. Z objavljanjem še drugih, manj pomembnih del pa daje pobudo za slovensko kulturno ustvarjanje v izseljenstvu, s čimer se pripravljata tista dobra zemlja, iz katere utegne pognati tudi kak posebno žlahtni knjižni sad.

Saj je podobno tudi za našo revijo „Meddobje“, ki si tudi ne umišlja, da je vse v njej najboljše ali vsaj dobro, pač pa da se v njej objavlja marsikaj najboljšega iz slovenske izseljenske kulturne ustvarjalnosti.

In kakor se SKA trudi, da vsaj sproti dobiva gmotna sredstva za redno izhajanje Meddobja, tako v zadnjem času ostvarja tudi gmotne možnosti za izdajanje vrednih knjižnih del. Za slovensko izseljensko kulturo zavzeti posamezniki ali ustanove morejo na ta ali oni način s svojim gmotnim sodelovanjem omogočiti, da izide ta ali ona knjiga slovenskega izseljenskega ustvarjalca.

Tovrstno sodelovanje je v zadnjem času omogočilo SKA izdajo naslednjih del v bližnji bodočnosti:

1. – Pred mesecem je izšla pesniška zbirka *Vinka Rodeta „NEKJE JE STVAR-NOST PROZORNA“* na 109 straneh v dveh barvah z lesorezi in opremo slikarja Ivana Bukovca, ki je nje natisk omogočil pesnikov brat dr. Franc Rode CM. Tiskala „Editorial Baraga“.
2. – V oktobru je izšla duhovna avtobiografija člana SKA, duhovnega pisatelja *Franca Sodja CM „PISMA MRTVEMU BRATU“*, namreč lani umrlemu p. Janezu Sodju S.J., na nad 210 straneh z več fotografijami. Tiska tiskarna „Dorrego“. Izdajo omogočil avtorjev sobrat Ladislav Lenček CM.
3. – V izdelavi je prof. *Karla Rakovca* zbirka „POSNETI SONETI“ z objavo pesniških prepesnitev sonetov najznamenitejših pesnikov svetovne literature in večjega števila avtorjevih originalnih sonetov. Zbirko bodo krasile štiri risbe, ki so jih prispevali Bara Remec, arh. Jurij Vombergar, slikar Ivan Bukovec in France Papež, ki je zbirki napisal tudi uvod. Knjigo z nad 100 stranmi obsega je opremil arh. Marijan Eiletz. Natisk je omogočil neimenovani mecen po posrečovanju Zorka Simčiča.
4. – Vodilna osebnost v gorništvu Slovencev v Argentini dr. *Vojko Arko*, ki je pisatelj več knjig gorniškega značaja, je napisal svojski prikaz slovenskega gornišstva v Argentini ob zgodovinskem poročilu o indijanskem poglavarju,

po katerem se imenuje gora nad glavnim jezerom Bariloč Nahuel Huapi „CERRO SHAIHUEQUE“, kot se imenuje ta knjiga. Bara Remec je narisala sedem risb in knjigo tudi opremila; omogočilo pa je to izdajanje Slovensko planinsko društvo v Bariločah. Knjigo s približno 100 stranmi, ki izide novembra meseca, tiska „Dorrego“.

5. – Za mesec december je pa napovedano že dolgo oznanjeno avtobiografsko delo *Leva Detela*, „ČASOMER ŽIVLJENJA“, ki ga je omogočil neimenovani prijatelj SKA v Združenih državah Severne Amerike. Na literarnem način nam pisatelj prikaže ozračje, v katerem je živel v domovini pred umikom v Avstrijo, in prve korake svojega kulturnega življenja in dela tamkaj. V knjigi je vrsta dokumentalnih fotografij, opremil pa jo bo avtorjev sošolec s klasične gimnazije v Ljubljani arh. Jure Vombergar. Knjiga bo obsegala nekako 240 strani in jo pripravlja tiskarna „Editorial Baraga“.

6. – Dr. Franc Gnidovec je poslal v izdajo pri SKA in tudi gmotno omogočil zgodovinski prikaz *ŽUPNIJE AJDOVEC*, ki ga je osnoval pokojni župnik Zupanc. Dr. Gnidovec, ki je tudi sam rojen v tej župniji, je Zupančevo gradivo priredil za objavo in delu napisal tudi uvod. Za izdajo tega dela se je posebno zanimal pokojni dr. Rajko Ložar. Knjiga izide prihodnje leto in bo vsebovala kakih 160 strani.

7. – Za petindvajseto obletnico smrti slovenskega glasbenika in šolnika, ravnatelja *Marka Bajuka* so se rojaki v Mendosi odločili za izdajo knjige, ki bo vsebovala ne le obsežen in raznolik prikaz življenja in dela tega zaslužnega slovenskega kulturnega delavca, ki je dolgo živel z nami v izseljenstvu, ampak tudi vrsto od njega prirejenih pesmi, ki bodo z notami

objavljene v knjigi, v uporabo v izseljenstvu in doma. Knjigo je pripravil prof. Božo Bajuk s svojim bratom inž. Markom, opremo pa bo oskrbel Božov sin arh. Božidar Bajuk. Omogočila bo to izdajanje slovenska skupnost v Mendosi s pomočjo nekdanjih študentov Bajukove izseljenske srednje šole.

Torej kar sedem knjižnih del kaj različne vsebine, ki izidejo večji del že v tem letu 1987, ostale pa prihodnje leto. To pač pomeni nekako „vstajenje“ knjižnih izdanj SKA na podlagi gmotnega sodelovanja za slovensko izseljensko kulturo zavzetih posameznikov ali skupnosti.

Časi, ko je bilo mogoče izdajati in plačevati slovenski izseljenski tisk z naročnino oziroma prodajo in brez opore matičnega naroda, so minili, zato je treba za to knjižno delo v sedanjosti in prihodnosti iskati in najti druga, tudi izseljenska sredstva, dokler se „vremena Kranjcem ne bodo zjasnile“ in bo mogoče prejemati iz matične domovine v ta namen prepotrebno oporo.

Ko se SKA zahvaljuje vsem, ki so oziroma bodo omogočili zgoraj napovedana izdanja, istočasno prosi vse, ki jim je kaj za slovensko svobodno izseljensko književno delo, da pri njem sodelujete s tem, da sežete po napovedanih knjigah, ko zagledajo luč sveta in ko bodo na razpolago pri poverjenikih, oziroma da naročite knjige pri založnici Slovenski kulturni akciji. *Opozorjamo, da odslej ne bomo več pošiljali naših knjig „na ogled“ in v morebitni odkup, kakor smo delali zadnja leta, ampak bomo v našem „Glasu“ in drugod v slovenskem tisku še bolj vidno vabili k nakupu naših knjižnih izdanj, ki jih boste mogli rojaki kupiti pri poverjenikih ali jih naročiti po pošti.*

L. L.

Dizertacija a naših arhitektih

Dvakrat je že pri Slovenski kulturni akciji predavala ga. Irena Mislej, ki je iz tukajšnje predvojnje generacije študirala umetnostno zgodovino, nato pa delala podiplomski študij v Sloveniji na ljubljanski univerzi. Tam je dosegla magisterij, sedaj pa je nadaljevala z doktoratom.

Za svoje doktorsko tezo je izbrala snov, ki ji je bila blizu, pa tudi vzbujala zanimivost v univerzitetnih krogih zaradi svoje novosti. Teza je bila namreč „Prispevek slovenskih arhitektov k razvoju mesta Buenos Airesa“.

V oceni te dizertacije so redni prof. dr. Nace Šumi, dr. Peter Vodopivec in dr. Milček Komelj podali naslednjo oceno, v kateri posnemajo glavne misli — za nas izredno zanimive — ter dajejo končno oceno:

„Magistra Irena Mislej si je smotrno izbrala navedeno temo, saj kot Slovenka, rojena in šolana v Buenos Airesu, gradivo, s katerim se ukvarja, od blizu pozna...“

Najprej se dizertacija posveča urbanističnemu razvoju mesta Buenos Airesa počenši od ustanovitve, po osvoboditvi izpod španske oblasti in nato mesta med obema vojnama. „V tem času se pojavijo novi slovenski naseljenci... med njimi je bil tudi arhitekt Viktor Sulčič... z javnim natečajem za poslopje Hipotekarne banke v jedru mesta... sledila je vrsta naročil, ... veliko tržnico v obliki bazilike... velik športni stadion za sto tisoč gledalcev... zgovorna je vrsta njegovih projektov, med drugim za matično „slovensko hišo“ s cerkvijo (današnja Slovenska hiša)...“ Četrto poglavje je namenjeno mestu po drugi svetovni vojni: „Uveljavila se je skupina štirih slovenskih arhitektov: Marijan Eiletz, Alejandro Štoka, Mario Turel in Jure Vombergar... Tu smo priče novemu valu slovenskih izseljencev po zadnji vojni. Delo teh arhitektov je v veliki meri posvečeno kulturnim institucijam in bivališčem teh izseljencev...“

„M. Eiletz se je posebej uveljavil kot avtor sakralne arhitekture, čeprav je gradil tudi druge (industrijske) objekte.“ „Avtorica analizira pet njegovih cerkvenih stavb... Eiletz uporablja moderne materiale, posebej je pozoren na osvetljavo v prostoru, teži k oblikovanju centralnega tipa poe-

notenega prostora s posebnim poudarkom na pokrivalu.“ „J. Vombergar... se ukvarja tako z industrijsko kot stanovanjsko gradnjo, prav posebej pa je zanimivo njegovo delo za slovensko skupnost, zlasti v Slovenski vasi... Arhitekt je nanovo oblekel tako zunanost kot notranost stavbe (cerkve), prostor prepojil z barvno osvetljavo, pri oblikovanju opreme pa je pokazal kiparsko nadarjenost. Prav tako se je angažiral pri pooblikovanju župnišča, Baragovega misijonišča in šolskega kompleksa, prav tako pri gradnji tiskarne. Sledil je načrt za dom za ostarele s kapelico. Vidne uspehe je dosegel v oblikovanju vitražov, pomemben je tudi kot ilustrator.“

Nato avtorica omenja še člane predvojnje emigracije: A. Štoka se je posvetil gradnji stanovanjskih stolpnic; in M. Turel, ki je načrtoval dela na več letališčih, ustvarjalni vrh pa je adaptacija letališča Ezeize... Načrtuje novo letališče na umetnem otoku sredi reke... za slov. društvo Triglav je načrtoval nov dom...“

Analizo dela končajo mentorji in ocenjevalci z naslednjim odstavkom:

„Reči moramo, da je dizertacija prvo tako obsežno in zakroženo delo v naši strokovni literaturi. Prvo, ki zajema vse generacije naših izseljencev (ali njihovih potomcev) v Argentini. Avtorici je uspelo, da je dovolj plastično izluščila individualne lastnosti ustvarjalcev. Prav tako ji je uspelo včleniti arhitekturo v širše kulturne okvire, pri tem pa naglasiti njen posebni prispevek.“

Dizertacija v sklepnih razmišljanjih nakazuje tudi vprašanja, ki se tičejo razmerja naših ustvarjalcev v Argentini do njihovega postuliranega posebnega poslanstva, pa vprašanja, ki terjajo primerjalne analize arhitekture v matični domovini in v Argentini in zadevajo razmerja med tradicijami in novimi dosežki.

Spričo takih kvalitativnih bi bilo prav, če bi slovenska javnost čimprej v celoti dobila vpogled v popisano dogajanje, slovenska umetnostna znanost pa bo morala vključiti dosežke slovenskih arhitektov v Argentini tudi v naš nacionalni fond.

Pismo iz Tokia v vlažni sopari deževne dobe

Dragi Glas!

Tokrat je moj daljnovzhodni smehljaj tesno povezan z žilami in žilicami, ki vodijo iz srca k ustom – obiskal si me z dvema Medoma, onim izpred pol leta (XXII: 1/2) in najnovejšim (XXII: 3/4, z letnico 1986); morda bo že tako, da postaja zračna pošta do neke mere zanesljiva vez med celinami, morda celo med 20. in 21. stoletjem. Vsak dan zdaj prebiram najprej Med XXII: 1/2, ki me s pestrostjo in globino vsebine tako prevzema, da moram paziti, da ne zamudim postaje, do katere ga prebiram na vlaku. Jasno, da tehtna kritika zahteva nekoliko več časa kot pa sta urici, ki ju moram vsak dan prebiti v vlaku od doma na delo in nazaj – a že zdaj bi Ti rad zaupal nekaj spoznanj, ki bi jih rad delil s Teboj, v kolikor se tudi Tebi zdijo pravilna. Ostalo Ti povem pozneje.

V „Universario“ Papež lepo razloži Trubarjevo tragiko: slovensko ljudstvo mu je moralo zavrniti protestantsko tolmačenje vere, čeprav je zanj posvetil vse svoje življenje; a isto ljudstvo je znalo – in še zna – vrednotiti Trubarjevo utiranje nove poti v lepi slovenščini; in za to smo mu vsi hvaležni.

Za podobno vrednoto kulturnega razlikovanja se bori Dr. Dimitrij Rupel, čigar delo „Sociologija kulture in umetnosti“ izčrpno analizira Tone Brulc. „Četudi je komunist“ Brulc pravi: „Rupel ni nikoli zanikal, da ni komunist“, str. 169; ali ni pravilneje: „ni nikoli zanikal, da je komunist“? – in „iskreno... pove, da si zamejstvo ne želi take kulture kot jo ima in propagira matica“ (str. 170), se mi zdi, da se bori zaman, ker komunizem ne more prenesti ničesar močnejšega od sebe; Lenin je v „Kritičnih opombah k vprašanju o narodu“ (1913) izjavil: „Tisti, ki zagovarjajo geslo narodne kulture, spadajo v vrste nacionalističnih malomeščanov, ne pa v vrste marksistov“ (Tucker: Lenin. Anthology. 654.). „Velikoroski in ukrajinski delavci morajo združeno delovati, in dokler žive v eni državi, organizacijsko složno delovati v smeri skupne ali mednarodne kulture proletarskega gibanja... To je imperativ marksizma“ (istotam, 558). Nadvse zanimiva je Ruplova teza, ki jo Brulc takole povzema: „Narod, ki ni suveren na znotraj, ne more biti suveren na zunanje... Pluralistični koncept kulture in umetnosti je pri Slovincih v živem nasprotju s konceptom, ki ga imajo drugi jugoslovanski narodi, ker je pri nas še tako živ čut kulturne pripadnosti k srednji Evropi“ (Str. 171 sl.).

Tragika sedanje slovenske družbe v domovini veje tudi iz Urbančeve analize M. Miheličeve knjige „Ure mojih dni“, ki jo je pred dvema letoma izdala Pomurska Založba. „Njo mora biti še danes strah“, pravi kritik, ker se Mira Mihelič ne upa soočiti s partijo kot s krivcem; in „Miheličeva imenuje sedanji družbeno ekonomski sistem najpopolnejši družbeni sistem“ (Str. 167 v Medu). Ali ji je justični umor strica po partiji zadal

Razprava je pisana stvarno, strokovno brezhibno in v razumljivem jeziku. Je izjemno pomemben prispevek k poznavanju slovenske ustvarjalnosti v drugi domovini dela slovenskih izseljencev, v Argentini.

Zato komisija meni, da je treba disertacijo pozitivno oceniti. Ker ima kandidatka stopnjo magistra znanosti, naj se razpiše njena obramba, pred isto komisijo, ki je delo ocenila.“

Po vsem tem, je ob taki objektivnosti in ugodni oceni prav, da sta med važnimi slovenskimi oblikovalci mesta prištevana tudi dva aktivna člana naše skupnosti in odbornika Slov. kulturne akcije. Dobro je, da tudi doma zvedo kaj več o naši umetniški dejavnosti.

Posebej pa se zahvaljujemo novi doktorici za objektivnost in ves trud, da v pravi luči osvetli to novo in za Slovenijo zanimivo temo.

neozdravljivo resignacijo? „Strahotno je pomisliti na to.“ ugotavlja Ljubo Sirc, „da nekdo drži milijone nezadovoljnih ljudi v bedi iz sebičnega razloga, da jim more vladati... Bilo bi proti človeški moralni dolžnosti, če bi si kdo sedaj začel izmišljevati argumente, ki zanikajo propadanje komunističnih ekonomij“. (Str. 155) Ljubo Sirc je v tem Medu prispeval temeljito razpravo pod naslovom „Ali je komunistično gospodarstvo mogoče reformirati“, str. 130-160.) Dr. Peter Urbanc je dober kritik: na kritično tehtnico položi tudi vse dobro, kar more najti pri tem slovenskem kulturniku, ki še nekaj daje „na človekovo solidarnost, dobroto, sočutje“ (Str. 168.).

Jožeta Krivca kronika „Od doma skozi taborišča v široki svet“ hvalevredno kliče v spomin zgodovinske začetke emigracijske književnosti. Na str. 162 se v debelo tiskanem tekstu naenkrat pojavi en sam narekovanj – kje je drugi? *

Kot sem Ti bil obljubil – ne bom predolg v svojih tokijskih pismih, in s tehtanjem lepega in dobrega in koristnega bom nadaljeval prihodnjic. Sicer pravimo tukaj: Amajo no hoši (po naše pisano), dobesedno „zvezde deževne noči“, to se pravi, so stvari, ki se redko dogajajo, a svojo obljubo hočem držati, čeprav se mi zdaj dozdeva, da bo ta julijska vlažna sopara kmalu raztopila še ta pisalni stroj... Ali me v tej mrčavi svetlobi lahko vidiš? S smehljajem ostajam Tvoj vdani

Vladimir Kos.

(* zanima me, ali je „emigrantska književnost“ boljši in pravilnejši izraz kot pa „emigracijska književnost“?)

odšli so

† Štefan Tonkli

11. avgusta so v Gorici pokopali slovenskega duhovnika in pesnika Štefana Tonklja. 15. decembra bi bil izpolnil 79 let človek, za katerega je bil „močan nagib, če ne odločilen, ravno njegova ljubezen do naroda. Videl ga je teptanega, zaničevanega, brez osnovnih človeških pravic; videl je tudi, da mu bo kot duhovnik lahko še najbolj služil. O tej ljubezni priča ves njegov pesniški opus, vse njegove pesniške zbirke, ki jih je menda enajst“ (K. Humar v Katoliškem glasu, 27. avg. 1987).

Svojo narodno zavest ni pričal samo v pesmih, temveč tudi v javnem nastopanju v času fašizma na Primorskem. Leta 1948. do 1963. je bil v Argentini, kjer je opravljal službo bolnišničnega duhovnika, potem na fari v skrajni periferiji Buenos Airesa. V tem času je pesnil pod psevdonom Slavko Srebrnik predvsem pri Duhovnem življenju in Koledarjih-zbornikih Svobodne Slovenije. Po petnajstih letih emigracije se je odločil za vrnitev na Goriško in postal župnik v Mavhinjah, na kar se je upokojil.

† Majda Volovšek

V Buenos Airesu je septembra umrla Majda Volovšek roj. Uršič. Rojena 1926. leta v Spodnjem Logatcu, je maturirala na realni gimnaziji v Ljubljani in se hotela posvetiti gledališki umetnosti. V zamejstvu se je poročila s slikarjem Marjanom Volovškom in se z družino preselila v Argentino. Tu je nastopala kot igralka na buenosaireskih odrih. Majda Volovšek je pisala pesmi v dijaške liste v Ljubljani, v Argentini pa v Meddobje.

† Ančica Kralj

V septembru nas je zapustila pianistka Ančica Kralj, ki je bila v prvih letih delovanja Slovenske kulturne akcije priznana koncertistka.

SKA jo bo ohranila v neizbrisnem spominu.

Vsem trem bivšim ustvarjalnim članom, SKA prosi Vsemogočnega, naj počivajo v miru!

kulturni večeri

Simpozij v New Orleansu

Na 4. kulturnem večeru je **Katica Cukjati** podala svoje vtise o vsakoletnem srečanju ameriških slavistov, ki so združeni v Ameriškem združenju za pospeševanje slavističnih študij in na katerem Družba za slovenske študije (Society for Slovene Studies) redno pripravi svojo znanstveno konferenco, na katero je bila kot predavateljica povabljena naša članica.

Posebnost zadnjega srečanja je bila, da so se zbrali slovenski raziskovalci iz Slovenije, Italije, Norveške, Argentine in seveda ZDA. Predavateljica je podala vtise tudi o raznih srečanjih s Slovenci po ZDA in Kanadi.

Predavanje je bilo v gornji dvorani Slovenske hiše 13. junija 1987.

Primož Trubar kot naš sodobnik

Pod tem naslovom je predaval **Tone Brulc** 27. junija. Čeprav se je proslava Trubarjeve smrti zakasnila zaradi prenatrpanosti programa pri SKA, to ni motilo, ampak je celo koristilo proslavi. Brulc je predaval o Trubarjevem delu v luči sodobnih dogajanj, stanje naroda in jezika je primerjal s stanjem ob Trubarjevem dasu, Trubarjevo delo z Drugim vatikanskim koncilom. Tako je pri predavanju uporabil še kaseto Primož Trubar, ki jo je izdelala slovenska RTV l. 1986, da so poslušalci lahko slišeli in primerjali govorico Trubarjevega časa. Poseben poudarek je bil na „Cerkovni ordningi“, kot sredstvu za zajezitev potujčevanja in na paradoksnih vlogi deželnih stanov, ki so si s podpiranjem reformacijskega gibanja spodžagali vejo, na kateri je sedela takratna tuja in vodilna plast.

Ob prvi obletnici Goršetove smrti

25. julija je na 6. kulturnem večeru predaval **France Papež** ob obletnici Goršetove smrti. Predavatelj je predstavil Goršetovo življenjsko pot, njegovo umetniško produkcijo in pomembnost v slovenskem svetu. Uporabljal je znano literaturo o Goršetu ter mnogo odlomkov iz njegove osebne korespondence, v kateri Gorše izraža svoje misli, čutenja in poglede. Ob tej priliki so mogli obiskovalci kulturnega večera uživati predvajanje lepo izdelane videokasete o Goršetovem umetniškem delovanju na Koroškem.

Predstavitev V. Rodeta pesniške zbirke

Pravtako 25. julija je **Tine Debeljak ml.** predstavil novo pesniško zbirko Vinka Rodeta: Nekje je stvarnost prozorna. Debeljak je označil Rodetove pesmi, primerjal zbirko s prejšnjo, izdano pri Mladinski vezi ter prebral nekatere značilne pesmi iz nove zbirke.

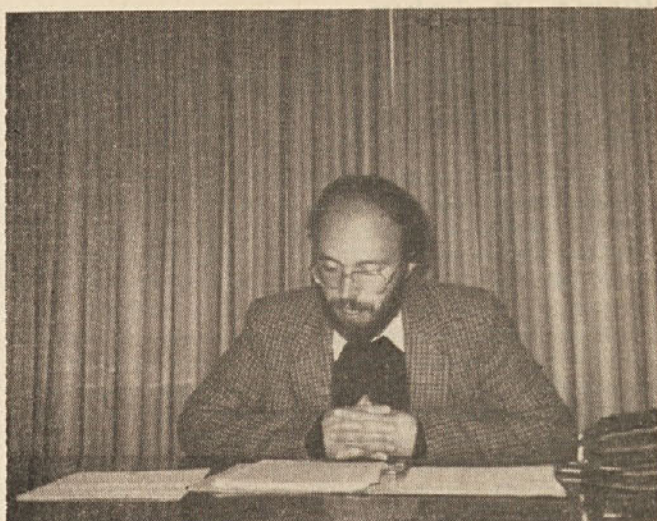
Na predavateljevo povabilo se je oglasil tudi Vinko Rode, ki je odgovarjal na njegova in publike vprašanja. Ob zaključku je avtor pesniške zbirke podpisoval odkupljene izvide.

Beseda iz Trsta

V vrsto medsebojnega spoznavanja in navezovanja stikov spadata predavanji, ki sta jih imela **prof. Tomaž Simčič** dne 18. julija in knjižničar in zbiralec materialov za slovenistiko **Marjan Pertot** (31. julija), ki je poleg predavanja o slovenskih tiskih tudi razstavil vse dosegljivo, od začetka do danes, kar se je tiskalo na Primorskem.

Naslov predavanja Tomaža Simčiča je bil: **Pogledi iz Trsta na slovensko problematiko**, kjer je nakazal stališče primorskih Slovencev do zdomstva in domovine. Temelji, na katerih naj bi slonelo sodelovanje med tremi Slovenijami, so ostali v bistvu nespremenjeni: krščanstvo, slovenstvo in demokracija. Skupni kulturni prostor bi nam moral pomeniti več kot bežno enodnevno geslo — označevati bi moral troje ločenih in vendar duhovno povezanih Slovenij.

Čeprav je bil prvenstven namen bibliotekarja in organizatorja knjižnice Dušana Černeteta v Trstu Marjana Pertota,

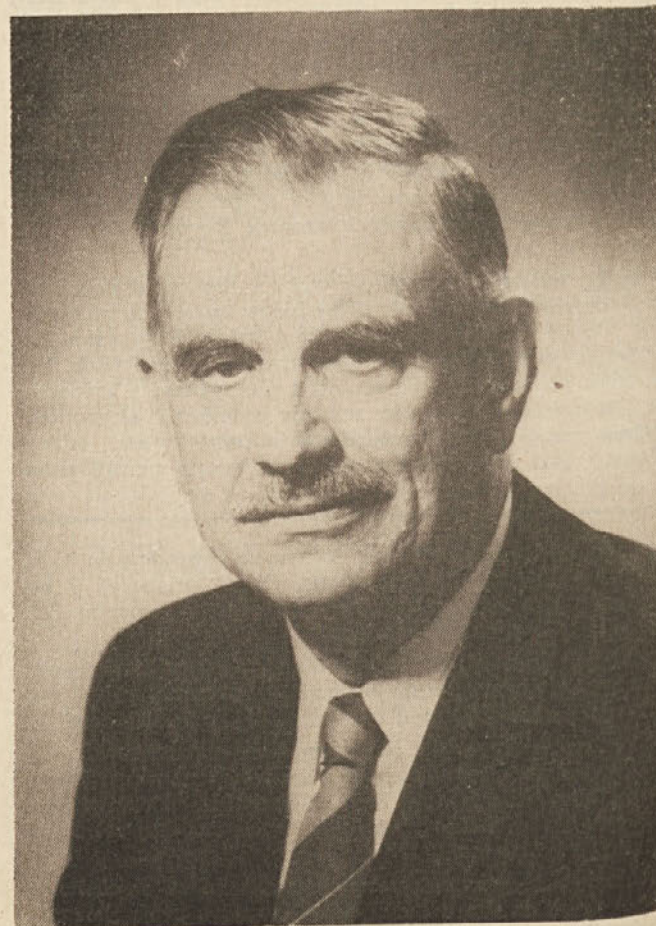
Tomaž Simčič predava pri SKA.

predvsem zbiranje gradiva slovenske emigracije v Argentini, je vendar njegovo predavanje in razstava slovenskih tiskov od začetka do današnjih dni, napravila globok vtis na poslušalce. Pri razstavi je prišel do polnega izraza skupen slovenski kulturni prostor, saj so bile med publikacijami nepristransko razstavljeni tudi levičarski tiski. Opazovalcu bi se morda zdelo, da jih je premalo, vendar je predavatelj v predavanju poudaril, da je bil katoliški tabor v zgodovini Primorske v svoji duhovni ustvarjalnosti tako povezan z narodom, da mu je zapustil trajen pečat.

Ob priliki obiska prof. Tomaža Simčiča, knjižničarja Marjana Pertota in prof. Marka Kravosa, ki je tudi predaval mladim kot izvedenec in organizator skavtskih ustanov na Primorskem, so oni in mi sami odkrili, kako potrebni so medsebojni stiki in kako malo se poznamo.

Napredek in spremembe

Na 9. kulturnem večeru SKA je 22. avgusta predaval **dr. ing. Alexis Stravs** iz Švice.

Inž. dr. Alexis Stravs.

Predavatelja je predstavil predsednik SKA Ladislav Lenček, ki je potem tudi vodil razgovor z njim. V prvem delu je dr. Stravs govoril o Napredku in spremembah v družbi, o inovacijah kot vzrokih sprememb, o hitrosti sprememb in tehničnem napredku. Drugi del predavanja pa je posvetil vprašanju napredka in sprememb v gospodarstvu. (Gospodarski razvoj in spremembe, strukturne spremembe in posledice za podjetja, povpraševanja po izdelkih, spremembe mednarodnih konkurenčnih pogojev, spremembe političnih, gospodarskih in družbenih pogojev, tehnološke spremembe ter reakcije podjetnikov na spremembe).

Duhovno in duševno zdravje

Na 10. kulturnem večeru (5. septembra) je predaval psihiatr iz Kanade dr. Srečko Pregelj. Predavatelj je govoril o svoji poti do poklica, o razmerah psihiatrije v Kanadi ter razvil osrednjo temo svojega predavanja o Duhovnem in duševnem zdravju. Podajanje je ilustriral z mnogimi kliničnimi primerami.

Koncert baritonista Marka Bajuka

12. septembra 1987 je v dvorani Slovenske hiše nastopil s solističnim koncertom samospenov slovenskih in tujih skladateljev baritonist Marko Bajuk. Bajuk je diplomiral na Višji glasbeni šoli Državne univerze v Cuyo (Mendoza) leta 1981. Nato se je izpopolnjeval v Mendozii, Santiagu de Chile (Čile), Teatru Colónu ter je po nastopu pri SKA odpoval na študijsko izpopolnjevanje v Evropo.

Na koncertu pri SKA je izvajal dela R. Schumanna, J. Brahmsa, G. Mahlerja, R. Straussa, F. Gerbiča, D. Jenka, F. S. Vilharja in K. Maška.

Pri klavirju je imel odlično spremljavo pianistke Marije Terese D'Amico.

Andrej Fink o Dragi

V soboto 5. septembra je na Dragi '87 predaval dr. Andrej Fink na temo S Prešernom pod Južnim križem. Predavanje je bilo odkrito in polemično ter obsegalo vprašanja polpretekla zgodovine, med njimi tudi domobranstva. Fink je bil odličen razpravljalec tudi v debati pri pojasnjevanju in zagovoru svojega referata.

9. oktobra pa je Andrej Fink na 12. kulturnem večeru poročal pri SKA o poteku Drage '87. Opisal je potek sestankov v Trstu ter prebral več odlomkov iz svojega predavanja.

Avzug Horvat o samoupravljanju

24. oktobra je v Slovenski hiši predaval Avgust Horvat, vodja Odseka za družbene vede pri SKA. V predavanju Samoupravljanje v Sloveniji ali nihanje med stvarnostjo in utopijo je Avgust Horvat izčrпно obdelal predhodne in utopijske, zlasti utopijske socializem in seveda skoraj štiri-desetletno jugoslovansko prakso. Po predavanju se je razvila živahna debata.

ustvarjalci SKA

Lev Detela in Milena Merlak

V soboto, 18. julija 1987, je Münchenski univerzitetni docent, germanist in literarni kritik dr. Wolfgang Müller-Funk skupaj s svojo ženo Sabino organiziral v svoji restavrirani stari hiši v mestecu Drosendorf v Nižji Avstriji posebno umetniško slavje. Po orgelskem koncertu cerkvene glasbe v mestni cerkvi sv. Martina in ogledu posebne slikarske razstave, sta točno opolnoči visoko nad številnim občinstvom na strehi omenjene hiše brala iz svojih del slovenski rojak, pisatelj Lev Detela, ter avstrijski pisatelj Josef Faslinger, urednik dunajske literarne revije „WESPENNEST“, medtem ko je slovensko-avstrijska pesnica Milena Merlak ostala na varnih tleh tik pred občinstvom, ko je prebrala nekaj pesmi in lirične proze. Pričujoče vratolomno branje, ki je bilo velik uspeh, se bo verjetno zapisalo v znano knjigo svetovnih rekordov, ker iz zgodovine literature ni izpričano, da so ga pred tem kjerkoli na svetu na tak način izvedli.

Janez Vasle

Luciano Pavarotti je izbral Janeza Vasleta kot edinega basista za finale tekme v Filadelfiji (ZDA) junija 1988, v južnoameriškem natečaju. Slavni tenorist je avgusta 1987 v Buenos Airesu določil enajst pevcev (2 soprana, 2 mezzosoprana, 2 tenorista, 4 baritoniste in enega basista) izmed sto kandidatov iz Argentine, Brazilije, Uruguaya, Bolivije in Čila. Pevci so tekmovali v Avditoriju Belgrano. Vsi pevci, med njimi tudi basist Vasle, bodo potovali prihodnje leto v Filadelfijo, da bodo tam merili svoje moči z drugimi prihajajočimi iz ostalih selektivnih avdicij, ki bodo za Evropo v Modeni (Italiji), in v New Yorku za Združene države. Zmagovalci bodo peli s Pavarottijem v različnih produkcijah, tako v Filadelfiji kot v drugih državah. Prireditelji sodijo, da bo v finalih okoli 150 pevcev iz celega sveta, izbranih od 1.500 kandidatov.

Prijatelju in članu SKA čestitamo in želimo uspešno nadaljno pevsko kariero.

NOVI ČLAN SKA

Vinko Rode

Slovenska kulturna akcija je imenovala prof. Vinka Rodeta za člana v njenem filozofskem odseku. Vinko Rode se je rodil 24. julija 1932 na Rodici pri Domžalah, fara Mengeš, podružnica Groblje.

Vinko Rode.

V osnovno šolo je hodil v Jarše, nižjo gimnazijo je dovršil v taborišču Spittalu na Koroškem, v Argentini pa dve leti gimnazije in dve leti filozofije v Escobarju pri Buenos Airesu. Diplomiral je na filozofski fakulteti jezuitske univerze El Salvador v Buenos Airesu. Kot profesor filozofije in pedagogike je učil več let v notranjosti dežele, v Lincolnu in nato v General Pico. Od leta 1979 je ravnatelj srednje šole v Slovenski vasi v Lanusu, ki jo vodijo slovenski lazariisti.

Izdal je skupno s Tineto Debeljakom ml. pesniško zbirko Pesmi iz pampe (1965), letos pa samostojno zbirko Nekje je stvarnost prozorna pri SKA. Pri SKA je predaval o vzhodni filozofiji ter sodeluje s članki in leposlovjem pri Glasu in Meddobju.

Novemu članu — prisrčen pozdrav in čestitke!

Prošnja vsem ustvarjalnim članom SKA

Ker je v razmeroma mali slovenski izseljenski skupnosti po svetu krog odjemalcev in plačnikov naših izdanj, Meddobja, Glasa in knjig, zelo majhen, nam je vsaka naročnina in vsako vplačilo dragoceno.

Zato odbor SKA vljudno prosi tudi vse svoje ustvarjalne (redne) člane, da poravnava letno naročnino na naše publikacije, katere prejema, oziroma da se naroče, ako jim je količkaj mogoče.

Že vnaprej se za razumevanje zahvaljujemo!

Pogovor s prof. Karlom Rakovcem

ob izidu njegovih Posnetih sonetov

V kratkem bo izšla vaša pesniška zbirka z nenavadnim naslovom *Posneti soneti*. Kljub prostranosti pampske ravnine ne vemo o vas razen najnujnejših podatkov: rojen v Ljubljani 1917, diplomiral na ljubljanski univerzi iz primerjalne književnosti, poučeval na slovenskih srednjih šolah v Gorici in Trstu, 1948 emigriral v Argentino, služboval v raznih buenosaireskih knjigarnah in založbah in v znatni knjižnici v San Miguelu...

K.R.: ... in v tem lepem mestecu sem si postavil svoj dom, da lahko zapojem: V šmihel' eno kajžico imam. S tem je podatek kar zadosti! Saj ne gre za kakšno volilno kampanjo! Naj pesniško delo govori samo zase. Če bo zbirka naletela na ugoden odziv, bom vesel, kot je vesel obtoženec, ko ga oprostite zaradi pomanjkanja dokazov. Da se povrneva k „podatkom“: ali ni dovolj — biografsko gledano —, da posvečam osrednji Petrarov sonet svoji ženi? In da g. Papež — na mojo prošnjo — v *Spremni besedi* omenja mojo mamo in njen rojstni kraj? Pri filmskih igralcih je važno dodati, kolikokrat so se ločili in znova poročili, ker to pomaga prodati več vstopnic.

Pred nekaj leti mi je prof. Rado Lenček pisal: „... v poeziji pa je treba novih imen in novih idej; in predvsem forme. Zakaj se ne učite pri Rakovcu, ki formo obvlada?“ Prav tako zahteven je bil dr. Rajko Ložar za pesniško obliko.

K.R.: Hvala vam za prijazno požgečkanje, a poslušajte, kaj se mi je zgodilo tam okoli leta 75. Povabili so me, mislim, v Ramos Mejio na nekakšen festival ali predstavitev slovenskih pesnikov in pisateljev, živečih v Velikem Buenos Airesu. Bralo ali recitalo se ni nič, samo klicali so nas na oder in vsakemu pripeli rdeč nagelj. Ob razhodu se mi je približala deklica in rekla: A, vi ste gospod Rakovec! No, sem mislil, pa pravijo, da nihče ne bere mojih pesmi, rekel pa od samega presenečenja nisem nič. Deklica pa nadaljuje: V Slovenskem Zborniku sem z velikim zanimanjem prebrala vaše razmišljanje o dvojezičnosti. Blaga deklica ni vedela, kako se je sesedel „pesnikov“ napuh!

Vaša poezija res ni lahka, morda tudi ne za vsakogar. Vsekakor pa je izjema pri „več ko sumljivi rodovitnosti“ pesniških zbirk, kjer prevladuje snobizem in kjer se „pesnik“ odloči za „poezijo“, ker je lažja literarna zvrst. V vaših pesmih prevlada oblika in zgoščenost sporočila.

K.R.: Zavedam se svoje pretirane zgoščenosti na škodo jasnosti. Vzrok vidim v dveh potezah svojega značaja in zato tudi svoje poetike: zaprtost, nekomunikativnost, odpor do gostobesedja, po drugi strani pa zgraznanje nad vagoni „moderne“ poezije brez smisla in brez forme. J. Menart vso to navlako povzame v eno besedo: „pesniški revmatizem“. Nemški sonetist J. R. Becher (1891-1958) vidi rešitev prav v sonetu: „Wem einer Dichtung droht Zusammenbruch... alsdann ersicht... als Rettung vor dem Chaos — das sonett.“

Čeprav ste v Meddobju objavljali tudi pesmi v prostem verz, je ta zbirka posvečena izključno sonetu. Imam prav, če domnevam, da je sonet vaša najljubša oblika, ali bolje, da se vam sonetna oblika najbolj prilaga?

K.R.: Prav izpočetka me je zamikal sonet (bližnji sorodnik epigrama!), o katerem pravi Chesterton, da je za to pesniško obliko forma bistvena, kakor je bistvena za kip. Vsak kipar ve, nadaljuje Chesterton, da forma kipa ni njegova zunanost, pač pa vse prej njegova notranost. Vsak pesnik ve, da sonetna oblika ni samo oblika pesmi; marveč je pesem sama. Tu sovpada „forma“ s formo sholastične filozofije.

Vkljub Chestertonovi identifikaciji sonetne forme z bistvom soneta samega, mislim, da s tem ni dana nikakršna garancija o njegovi kvaliteti.

K.R.: Smem navesti „lep“ primer navlake, napisane v sonetni obliki? Navdihnjeni avtor spovitka je Gerhard Rühm (1930), naslov je *sonett*, teče pa takole: „erste strophe erste zeile / erste strophe zweite zeile / erste strophe dritte zeile“ itn. do 14. stiha „vierte strophe dritte zeile.“

G. Papež pravi v *Spremni besedi*, da „v vas živi in se razrašča žlahtna slovenska beseda“. Vidi se vam, da ljubite slovensko besedo in jo gojite.

K.R.: Ljubezen do slovenščine mi je dala moja mama, še preden sem začel hoditi v šolo, in ta ljubezen se je globoko vrasla v mojo bit. V srednji šoli in pozneje sem veliko bral in se posvečal primerjanju dobrih prevodov (zlasti Župančičevih) z originali. Profesorji slovenščine so mi bili Sovré, Grafenauer, Pregelj, Rupel — boljših si ne bi bil mogel želeti.

Kako ste se odločili za naslov „*Posneti soneti*“?

K.R.: Naslov se mi je porodil ob Lowellovih *Imitations*. (Njegov odnos do pesniškega prevajanja me je pritegnil, čeprav je L. le preveč samovoljen in bizaren.) Odločil sem se bil za prevajanje nekaj deseteric najljubših sonetov. Naslov naj bi bil potemtakem „posnetki sonetov“, pa se je zvočneje in dražeče dvopomensko kar sam sprevergel v „posneti soneti“. Nekaj prijateljev me je obzirno opozorilo, da deležnik „posneti“ preveč spominja na mleko, a meni je dvoumje ugajalo: resda hočem povedati isto, čemur se po francosko reče „imité“, pa tudi — z evidentno samozafkanco — „écémé“. Posvetilo neke knjige Damira Feigla (menda Postrani klobuk) je tudi dvoumno: seveda, on je bil humorist, jaz bi si pa kot resen mož... Vkljub temu sem vztrajal pri svojem, saj je vendar tudi res, da vsak pesniški prevod nekaj izgubi. Še več: izraz „posneti“ sem raztegnil tudi na lastne sonete, zakaj spričo nezadostne večine in omejenih sredstev ne delam drugega, kot da posnemam svoje preverbalno doživetje.

Razlikujete torej med prevodom in posnetkom.

K.R.: Prevod je širši pojem, od didaktičnega do poustvarjalnega. Pri posnetku je poudarek na hotenih odmikih od izvornika. Borgesov prevajalec v francoščino Ibarra pravi: „Nous avons voulu, ou nous aurions voulu, que notre texte ressemblât le moins possible à une traduction“. Ne gre mi za predstavitev avtorja, gre mi za presaditev.

Kaj priporočate začetniku pesniškega izražanja in oblikovanja?

K.R.: Naj veliko bere, toda samo vrhunsko literaturo. Naj bere velike mojstre v izvorniku. Ezra Pound pravi, da za to ni potrebno ne vem kakšno temeljito znanje jezikov. Naj piše in popravlja kot Lope de Vega. Naj se kot Apollinaire ne meni za sintakso. Naj pazorno opazuje svet in osebe in naj skuša odkriti notranje vzgibe zunanjih dogajanj. Naj se prepušča domišljiji kot otrok in naj se v Pijanem čolnu odpelje v neznanost. Naj veliko poslušá glasbo (ne ropóta!). Naj se vdaja iluzijam („¿Y no es nadie la ilusión?“; retorično vpraša J. R. J.). In naj bo discipliniran, kot priporoča Goethe.

A. R.

Naloga Glasa je predvsem ta, da poroča o delu SKA. Zato ga pošiljamo vsem, za katere vemo, da se zanimajo za slovensko kulturno ustvarjanje in sodobne miselne tokove. Naj ga podpre, kdor more in kolikor more — nam bo to dokaz, da se bori za vaše in naše duhovno bogastvo tudi GLAS.

dogajanja

Stoletnica rojstva Antona Novačana v Ljubljanskem radiu

V četrtek, 9. julija 1987, je ljubljanski radio svojo daljšo večerno literarno oddajo točno ob stoletnici pisateljevega rojstva posvetil v argentinski emigraciji umrlemu Antonu Novačanu. V oddaji, ki jo je pripravil Tone Peršak, so opozorili na glavne postaje Novačanovega življenja. Osvetlili so njegov samosvojo značaj, ki je večkrat prišel navzkriž z uradnimi političnimi smermi. Medtem ko je Peršak dovolj jasno razčlenil Novačanov novelistični in dramski (tematika o celjskih grofih) doprinos k slovenski literaturi, pa je pozabil po namigu na med vojno nastali „Peti evangelij“, omeniti njegovo neizprosno povojno kritiko novega „Rdečega Panteona“. Iz pisateljevih v glavnem neobjavljenih medvojnih dnevnikov so v oddaji citirali tiste odlomke, v katerih Novačan slavi enotnost Jugoslavije in obsoja Nemce, Italijane in Madžare, katerih medvojno pustošenje po Sloveniji in Jugoslaviji je treba po vojni „eksemplarično kaznovati“ (Novačan: „Za vsakega ubitega Slovenca je treba usmrčiti sto Nemcev, Italijanov ali Madžarov!“.) Prav odlomki iz medvojnih Novačanovih dnevnikov, v katerih grozi z maščevanjem tudi Hrvatom zaradi ustanovitve Hrvatske države, pa so zaradi očitnega iztrganja iz širšega konteksta izgubili objektivni pomen. Prav bi bilo, da bi dnevniki brez cenzure v celoti izšli v knjižni obliki, da bi videli, kaj je Novačan zares zapisal, tudi o komunizmu in boljševizmu. V oddaji so omenili dejstvo, da je danes v Sloveniji premalo znan in upoštevan (razen skopih omenb v nekaterih literarnih zgodovinah, n. pr. pri A. Slodnjaku, L. Legiši in J. Pogačniku), vendar je ta odnos matične domovine Novačan po mnenju radia Ljubljana tudi „sam zakrivil, ker se je umaknil iz Jugoslavije v argentinsko emigracijo“.

L. Detela

Lepi dosežki slovenskih pevcev v Argentini

V četrtek 23. julija je naš član, baritonist Marko Fink nastopil z „Grupo de cámara Carlos Vila“ v zlati dvorani teatra Colón v Buenos Airesu. Kvartet izbranih pevcev je pod vodstvom dirigenta Carlos Vila pel izključno dela argentinskega skladatelja Carlosa Guastavina, deloma skupno deloma s solističnimi nastopi. Celotni nastop je pokazal ne le raznoliko barvitost komponista, ampak tudi redko ubranost pevske skupine pri skupnih nastopih in umetniško podajanje solistov, kakor tudi dirigentovo interpretacijsko zmožnost. Poslušalci smo mogli občudovati pri Marku Finku velik napredek v pevski tehniki, poleg čudovite barve njegovega baritona. Pri klavirju je bila mlada Korejka pianistka Jung Jul Xin.

Če smo ob že priznanih pevskih sposobnostih Marka Finka občudovali njegov napredek, smo bili pa prijetno iznenadeni ob pevskih dosežkih še zelo mladega baritonista Andreja Rezlja (sina predsednika Zedinjene Slovenije in našega blagajnika), ki je pod vodstvom dirigenta Néstorja Zadoffa z „Coro nacional de Jóvenes“ (Narodni mladinski zbor) nastopil 21. junija ob 8. zvečer v baziliki Presv. Srca Jezusovega v Buenos Airesu tudi kot solist pri izvajanju maše Gabriela Faureja (1845-1924).

Nič čudnega prav za prav, da se iz številnih slovenskih izseljenskih pevskih zborov, tudi mladinskih, v Argentini pojavijo tudi priznani peveci-solisti kot je mednarodna mezzosopranistka Bernarda Fink in je v Buenos Airesu Janez Vasle in v Mendози Marko Bajuk ml. (katerega solistični tenorski nastop v Argentini je letos že organizirala SKA) in da jim slede tudi najmlajši kot je 16-letni Andrej Rezelj.

Bernarda Fink v Argentini

Ta naša pevska umetnica je po polletni odsotnosti spet prišla v Argentino, pač ne na kake počitnice, ampak za nastope. Tako je 2. in 6. avgusta pela v Teatro Colón (ve-

lika dvorana) kot solistka s tremi evropskimi gosti v Mendelssohnovem oratoriju „Elija“ pod dirigentom Michelom Corbozom, kar je prenašal tudi radio Municipal.

8. avgusta pa je Bernarda v metodistični dvorani na Rivadavia 4050 ob šestih zvečer pela dve Bachovi kantati za alt pri Akademiji Bach.

13. avgusta ob sedmih zvečer je sodelovala v Teatro del Globo na koncertu solov in duetov s klavirjem, kar prireja Wagneriana.

Andrej Jan v Bariločah

Andrej Jan je letos prevzel vodstvo pevskega zbora Niños y Jóvenes cantores de Bariloche, ki ga je preje vodila Lučka Kralj Jermanova. Že od srede junija je zbor nastopil na šestih koncertih, med njimi na odprtju četrtega mednarodnega simpozija o literaturi in na tradicionalnem koncertu „Fiesta de la Nieve“. Zbor načrtuje v zadnjih dveh mesecih v letu še lepo število nastopov, tudi samostojni koncert ter za božič sodelovanje pri vsakoletni znameniti „Navidad Coral“.

Tržačani pri SKAS-u

Slovensko katoliško akademsko starešinstvo je v času bivanja primorskih izobražencev v Buenos Airesu organiziralo srečanje svojega članstva s profesorjem Tomažem Simčičem in Markom Kravosom v gornji dvorani Slovenske hiše, ki jo je občinstvo povsem napolnilo. Večer je vodil predsednik SKAS-a, arh. Marijan Eiletz. (Tretji primorski gost Marjan Pertot je že preje odpotoval.)

Najprej je Tomaž Simčič podal kratek oris osebnosti pokojnega staroste slovenske primorske duhovščine mons. dr. Vilka Ukmarja, ki je bil ne le odličen duhovni voditelj slovenskega primorskega človeka, ampak tudi prvoboritelj za pravice primorskih Slovencev.

Nato se je razvil živahen in poglobljen razgovor o slovenski primorski problematiki, v katerem sta mogla obiskovalca argentinskim rojakom prikazati življenje in delo naših tamkajšnjih zamejcev od najrazličnejših strani.

Pripominjamo, da je predsednik naše organizacije pohitel k pozdravu in slovesu tržaških gostov na letališče Ezeiza.

Koroški rojak dr. Valentin Inzko med nami

SKAS je v prvi polovici avgusta organiziralo za svoje člane pomembno srečanje z izredno izobraženim in razgledanim koroškim rojakom, ki je iz New Yorka, kjer je svetovalec stalne avstrijske misije pri Združenih narodih, prišel na obisk Argentine. Visoki gost je sam v uvodnem prikazu svojega dosedanega življenja in delovanja povedal, kaj ga je privedlo v Argentino in med v Argentini živeče rojake: Želel je obiskati in spoznati družino naše članice, mednarodne pevke Bernarde Fink, s katero se želi poročiti.

Dr. Valentin Inzko ml. je bil šest let v avstrijski konzularni službi v Mongoliji, nato leta tudi na Cejlonu in štiri leta v Beogradu. Da se je duhovno in kulturno osvežil, se je za štiri mesece umaknil v duhovno obnovo pri dunajskih minoritih, nato pa je bil poklican v avstrijsko poslaništvo pri Združenih narodih v New York, kjer deluje še sedaj.

Dr. Inzko ni pripravil kakega predavanja, ampak je z začetnim prikazom svojega dosedanega življenja in delovanja v Aziji in Evropi ter Ameriki dal izhodišče za takorekoč neizčrpan razgovor med njim in številnim občinstvom o najrazličnejših vprašanih svetovne in jugoslovanske problematike. Navzoči smo se obogatili z izrednimi izkušnjami in znanjem odličnega rojaka. Srečanje z njim je bilo za vse vir novih spoznanj. Z veseljem smo mogli ob njem tudi agotoviti, da je duhovno in kulturno bogatemu Slovincu mogoče priti do položajev v svetu, ki obogate njega samega, posebno pa področje njegovega delovanja.

Pri srečanju je bila v veselje vseh navzočih tudi sama Bernarda Fink, ki v Argentini sodeluje s svojo pevsko umetnostjo pri raznih koncertih, dokler ne odide nazaj v veliki svet.

Pisma

Pisatelj Lev Detela z Dunaja 15. aprila:

„Zanimivo, kako me vaš ocenjevalec v Glasu SKA z ozirom na vse razsežnosti nemške knjige „Gesprächte unter den Fabrikschornsteinen“ uokvirja v velike tokove političnega in družbenega dogajanja v Avstriji in drugod. Na vse to, seveda, po svojem skromnem prepričanju, nisem kaj dosti vplival; pero je nemočno sredi groze in jeze časa, a je klic in opomin k drugačnemu življenju. Pač pa sem, kolikor sem mogel, registriral, kar se dogaja in kar se napoveduje. In kam sodi ta nemško napisani tekst? Glede „TEHNÉ“, jezika, kraja izida in založbe, gotovo v nemški kulturni krog; z ozirom na izvor pisatelja pa k studentem slovenske duhovnosti! Podoba je, da sem se vsedel med dva stola in se znašel v razosebljenem, nevarnem prostoru. Bržkone sem amfibija, slovenski pisatelj mejnik prostorov, ki se giblje med dvema, ali več! jezik(oma)i. To je tudi pika na i te stvari, ki ji je težko do dna. Vsekakor sodi k ironijam usode.“

P. Vladimir Kos v pismu iz Tokija piše 13. junija:

Rad bi ponovil, kar je zapisal v Kat. Glasu 21. maja letos naš veliki Vinko Beličič v članku o „Pesniku Sicilije“ Carmelu Lauretta: „Ljubezen do narave in človeka, do vsega skromnega, ponižnega, trpečega je glavna značilnost njegovih nepatetičnih in neretoričnih, zato pa tem bolj občutenih, vsakomur razumljivih pesmi. Takšne poezije danes, žal, skoraj ne najdemo več ne v revijah in ne v knjigah. So izumrli talenti? Se je skvaril okus? Sta lirsko čutenje izsušila hrup in naglica vsakdanjika?“ To je cel program za presojo in objavljanje poezije, n. pr. v Medu. Mimogrede: pregovori g. Beličiča, da spet kaj ustvari za SKA — kako lepo mu teče slovenski jezik, kako globoko zaorje, kako izbrano zasadi!

V 12. številki letošnjega „Glasa Korotana“ sem bral pod zaglavjem „Spremembe v domu Korotan“: „... koroški študenti... (niso) za domoljubno melodijo in za pesem vzvišenih idealov... v dvajsetih letih nikoli kazali posluha.“ (Str. 101) „Teh nekaj študentov“ so podprli „nekateri mlajši odborniki pri Mohorjevi družbi“ (str. 104), da so lahko uvedli v dom novi statut o prostem sprejemanju obiskov v sobah, dasi je večina študentov Korotana smatrala dose-danje stališče s tovrstno prepovedjo „za pametno in za katoliški dom samo po sebi umevno“ (str. 104). Dosedanji vodja doma p. Ivan Tomažič je odstopil in predal Mohorjevi odgovornost za vodstvo doma. Tako je zdaj v Korotanu od 1. 1. 87 naprej tisto stanje, o katerem si celo poganski Japonci ne delajo utvar; strogo namreč ločijo med domovi za študente in domovi za študentke in celo zasebni domovi nočejo nič slišati o tkzv. medsebojnih obiskih; če lahko komu dokažejo, da je kaj takega delal ali storil odnosno delala ali storila, v večini primerov pretrgajo še tako obeta-joče zakonske ponudbe; izkustvo kaže, da se v nasprotnem primeru dokaj zakonov razbije. Primer Korotan se mi zdi povezan s trenutnim stanjem avstrijske katoliške Cerkve in od njega pogojen; avstrijski kurijski kardinal dr. Alfons Stieckler je nedavno opozoril „na nekatere nevarne težnje v avstrijski Cerkvi,“ s katerimi se papež „kot vrhovni poglavar katoliške Cerkve absolutno ne more strinjati.“ (Kat. Glas 30. 4. 1987, str. 2.) Kot pravimo pri nas — ne, ne bom Te zadrževal z novim pregovorom.

Župnik Lojze Hribšek nam piše iz Fairfielda v Z.D.A. 12. avgusta:

„Razumem, da ste sodelavci pri SKA kulturni „garači“ na polju slovenskih kulturnih vrednot, zato imam globoko spoštovanje in tudi sočutje do vas. Razumem vas in cenim vaše delo tudi iz razloga, ki ga vi sami ne morete razumeti v vsej globini: Duhovnik na stari slovenski fari v USA, kjer se zbirajo ljudje slovenske krvi do tretje generacije, rojene daleč od slovenske zemlje skupaj z najnovejšimi priseljenci in tudi ameriškimi sosedi, ki jim slovenske reči nič ne pomenijo. Služiti vsej tej raznoliki skupnosti v nji-

novih duhovnih potrebah z dobrinami, ki nam jih daje Kristus in naše slovensko versko izročilo, bi ne bilo tako težko, ko bi nekateri ne pričakovali čudežnih, nemogočih stvari“...

Knjige knjige

Pisma mrtvemu bratu

Kdor se zanima za duhovno literaturo, predvsem za slovensko izkustveno religiozno doživljanje, bo z veseljem vzel v roke Pisma mrtvemu bratu. Avtor Franc Sodja v njej včasih leposlovno, vselej pa prijateljsko, bratsko kolokvialno izpoveduje svojo resnico.

Knjigo Pisma mrtvemu bratu je izdala v Buenos Airesu Slovenska kulturna akcija ob koncu oktobra 1987. Gre za pisma, ki jih avtor „pošilja“ v onstranstvo in ki jih je začel pisati, potem ko je zvedel za bratovo neozdravljivo bolezen. Ko se je knjiga spočenjala, je podprlo delo še nepredvideno dejstvo lastne bolezni, ki je avtorja postavilo na pot za bratom. Torej ni, kot je to običajno pri pisanju knjig, vnaprej začrtane vsebine, ampak izsek iz življenja, kakor če bi šlo za dnevnik, temveč svojevrstna avtobiografija in hkrati tudi življenjepis brata jezuita. In spet ne le to, ampak utrinki iz življenja, izraz duhovnega razvoja in sprotnih dognanj. Predvsem pa iskanje božje bližine in bistva duhovniške službe. Prav gotovo je to zadnje bistveno sporočilo knjige. Avtor sam v svojem življenju uresničuje duhovniško službo, zdaj po lastni odločitvi zdaj kot izsledek nepredvidenih razmer, v misijonstvu, v župnijah, v asketičnem življenju, v vzgoji, v pisanju knjig.

Brez dvoma dobimo najlepše strani v opisu otroških in mladostnih doživetij, zlasti v gorah, v rodnem Bohinju, v za avtorja čudovitem stiku z naravo, ki omogoča skoraj neposreden pogovor z Bogom. Neprizadeto opisuje Franc Sodja razmere v povojni Jugoslaviji, čeprav le skozi okno Tinjskega doma, kjer je pisal del knjige, njegov pogled sega do Kamniških planin. Ta pogled, prepogosto zagrnjen z oblakom ali dolinsko meglo, je tudi vse, kar mu dovoljuje domovina. A v njem ni mogoče iskati mržnje, morda tudi zato ne, ker se ne opriema načelnosti, ampak bistva krščanskega sporočila — ljubezni. Ljubezen in poštenost. Potrebno je veliko poguma, da si človek upa izpovedati notranjost v tako zapletenih temah kot je npr. božja milost (biti v božji milosti in vedeti, da nihče nima nobene gotovosti) in skušnjave (iskanje priznanja za opravljeno delo, ki je zunanji znak njegove pravilnosti in torej zaslug). V tem je nedvomno najmočnejši del izpovedi, ko avtor razvozljuje lastni jaz in njegove pretkane pasti. Misli in odkritja prenesejo v tem smislu kakršnokoli formalno nedovršenost teksta, še več — nedovršenost je pravzaprav bistvo in pogoj duhovnega napredovanja. Nekatera poglavja so naravnost detektivsko razkrinkavanje egoističnih teženj, ob katerih se bralec sam spoznava, identificira in odkriva.

Slovenska kulturna akcija s ponosom priporoča v branje Pisma mrtvemu bratu. Franc Sodja, član SKA v njenem Teološkem odseku, pa objavlja svojo prvo knjigo v njeni založbi, čeprav bi si ustanova želela imeti v seznamu izdanih publikacij še kakšno od prejšnjih knjig (pesniško zbirko Meditacije, prvo avtorjevo pričevanje Pred vrati pekla itd.).

Knjiga obsega nad 200 strani z mnogimi fotografijami. Cena knjigi je U\$A 10.- za broširano izdajo in U\$A 12.- za v platno vezano; v Kanadi vezana 15, broširana 12 kanadskih dolarjev; drugje ustrezne vsote v drugih valutah. Naročiti jo je mogoče na: Slovenska kulturna akcija, Ramón L. Falcón 4158, 1407 Buenos Aires, Argentina.

A. R.

Rudolf Čuješ, Outline of the Catholic social doctrine, St. Francis Xavier University, Antigonish, Canada.

Knjiga je zbirka avtorjevih predavanj na St. Francis Xavier University v Antigonishu v zadnjih štirih mesecih leta

1981 ob 90. obletnici okrožnice Leona XIII. Rerum novarum in jo je avtor izdal lansko leto.

Zajete so vse glavne okrožnice o družbenem nauku papežev od Rerum novarum do Laborem exercens in koncilna konstitucija Gaudium et spes.

V uvodu obravnava pomen družbenega nauka Cerkev na splošno, potem pa sledijo komentarji z izvirnimi mislimi k posameznim okrožnicam. Vmes je tudi zanimivo poglavje o zadrgah in družbenem nauku Cerkev, družbenem nauku Pija XII. in o poslanicah kardinala Roya iz leta 1970. in 1973.

Knjiga je zelo potrebna in koristna vsakemu, ki se zanima za družbeni nauk Cerkev in hoče prodreti v globine perečih težav sodobne družbe.

A. H.

Gospa + Z: Stobove balade.

Rojstvo nove slovenske mitologije?

Še predno smo pobrali od starih Grkov izraz mitologijo, je „mythein“ še v Homerovih časih bil istoveten z „logein“. „Mythos“ in „logos“ sta se razšla šele v časih Platona, ki je logos začel uporabljati za dejstva - resnične stvari, medtem ko je mythos že veljal za špekulacijo in izmišljene stvari - stvari videne iz uma, iz misli. Sokrat je v Fedonu Ceresu dejal: „Pesnik, če je pesnik, ne sme govoriti v verz, ampak mora znati (iz)mišljati - mythologein. Ker pa jaz nimam tega daru, sem se odločil, da bom pisal o fabulah (mythos) Ezopa“.

Pomenski naboj, preveden iz grščine, je ostal v slovenščini nedeljen, kar je gotovo škoda, vendar pri „Gospa + Z“ — Bredi Smolnikar, ki je bila rojena l. 1941. v Hercegovini, ga moramo jemati samo v pomenu „logein“ = govoriti, pripovedovati o resničnih dogodkih, ki jih je ljudska domišljija spremenila, obarvala po svoje, so pa ohranili še tisto mitokopravljivo skorjo, pod katero se skriva resnica in dejanskost.

Njena trilogija „Kako je umiral Stob“, „Balada o divjem mleku“ in „Mrtvi Stob“ bi spadala v podnaslov.

Ker je pisateljica dobila nagrado „Književne mladine Slovenije“ za najboljšo samozaložbo in je bila celo v izboru za Prešernovo nagrado, si je vredno ogledati „Stobove balade“.

Pisateljica začne s „Kako je umiral Stob“, dobo, ki je ni poznala, ki pa živi v spominu ljudi. Ljudje so tisti, ki danes sodijo o dogodkih, razmerah, osebah pred več kot štiridesetimi leti. Breda Smolnikar se ne loti črno-bele tehnike, kronološkega nizanja dogodkov, tendenčnega opisovanja, ampak so njeni junaki, če niso protijunaki, brezimni občani krajevnih skupnosti Stoba, Zveze borcev Stoba, dopisniki Stobovskega poročevalca, sorodniki in prijatelji, ki si pišejo in po svoje razlagajo medvojne dogodke in ljudi, ki posegajo vanje. Ljudstvo sodi po svoje, kljub uradni propagandi in umetno ustvarjenim veličinam.

„Ne iščite Prdavke, ljudje božji! Prdavke ni. Nikoli je ni bilo. Prdavka — kakšna Prdavka? Še nikoli slišal!“ In vendar je Prdavka-„logos“ obstajala, Prdavka-„mythos“ je sedanji mit. Breda Smolnikar mitologizira - povezuje domišljijo z nekdanjo resničnostjo in dejanskostjo. Bila je Prdavka, sedanji Rožni hrib, kjer pokajo stene weekendov nove partijske aristokracije. Tukaj se neha „roman à clef“ — Stob je prikazan kot odlagalšiče smeti revolucije. Nova morala ni prodrla; še se v pismih, časopisih, spominih ljudi znova pojavlja in iz nekdanjega borca Madonaboga napravi povojno pošast, kljub vsem odlikovanjem in uslugam, ki jih je storil revoluciji. Madonabog ne umre enkrat za svoje zločine — v ljudski domišljiji umre večkratne smrti, prav tako kakor umirajo različne smrti njegove žrtve. Sam se ubije, zgine mu jezik, odpadli so mu lasje, utopil se je, povozili so ga, znorel je, ubili so ga.

Prepovedano je govoriti o tem, pisati, vendar ljudski spomin vedno znova izbruhne na dan, razvejal se je na več variant: je Madonabog posilil, ubil, zaklal, ostrigel Jerco ali Amalijo Kurzhalter? Kdo je ubil Andreja Hribarja, Nemci, partizani, beli?

„Balada o divjem mleku“ je svojevrstna kronika, popis farnih revežev in beračev, ki jo je začel župnik in jo na-

daljuje pisateljica. Kot pripomoček k resničnemu okolju pomagajo vločki o cerkvenem slavju, medtem ko se rodi Mariji v porodnišnici špelca, ki je zaradi bolezni že od rojstva obojena na smrt. Nova morala ni še prekrila stare in jo najdemo v vprašanih Jerce: „Ali ste dekle ali žena?“ še se uveljavlja kot kazni božja; mleko ni po stari morali — divje je, vendar mleka se ne drži krivda, ker pomaga reševati druge otroke in je pot do spokorjenja.

„Mrtvi Stob“, zadnji del trilogije je pravzaprav „collage“, raztrgan včasih, vendar se pretrgana nit kmalu najde, le od bralca zahteva pozornosti in poznanja razmer, tako v medvojnih kakor povojnih časih, kar je bistveno za oceno in razumevanje „Stobovskih balad“. Ljudje idealizirajo preteklost, razlike med sedanostjo rastejo. Sumničenja, ovadbe, zavist, strah in sovraštvo so odlike nove družbe, iz katere ni izhoda.

Sarkastičnim imenom krajev in ljudi (Guzovec, Pokovec, Pizdenca, Smrtna vas, Prdavka, Tresirep, Mišek, Frigido Ivkovič, Pogin, Krepan) se pridružujejo opisi novih partijsko izgrajenih veličin: France Vrhovec, slikar raznih tehnik, pesnik, lokostrelac. Mišek, trgovec, direktor „Melodije“, „Tekstila“, TOZD-a „Elastika“, izdelovalec gobelinov, izumitelj raztezne tehnike (po kateri Cankarju migajo brki, Prešeren joče, šetince se ogleduje, Dolanc govori, smehljaajoči Hafner nenadoma postane resen). Mišek je dobil že dvakrat Trdinovo nagrado, podarijo mu 80-basno harmoniko, ker so izvedeli, da je kot otrok igral na orglice, bil je tudi predsednik TVD „Partizan“, smučarski trener, čeprav ne zna smučati, risal je tihožitja, razstavljal v Slovenjgradcu in se pripravljala na razstavo v Cankarjevem domu... Mišek je izbravec novega razreda, vse za Miška, Mišek vse zna.

Kako sočno in lepo zveni v tujini gorenjsko narečje, ki je tudi del pisateljske tehnike Smolnikarjeve:

Lažnivka, fuj te bod!

Že pšance čivkajo da je tvoja stara mat meva še enga sina kterga je bvo treba ubit noben od Antonovih ni biv per ta prav vojsk eden per partezaneh k so ga sami ubil dva u Nemšk vojsk - ta zaden pa per ta Beleh. O tem kar movčiš! Ne bele ne črne ne movskeš. Le čaki te bomo že pokazal! (z vsemi prvopisnimi napakami!).

Moj podnaslov ne bi v celoti odgovarjal rojstvu nove slovenske mitologije — le gorenjskemu delu — manjkali bi še

Bralce vabimo, da se poslužite v ta Glas vključene naročilnice na najnovejša knjižna izdanja SKA, ki jo izrežite in pošljite na naš naslov!

NAROČILNICA

Slovenski kulturni akciji
Ramón L. Falcón 4158
1407 Buenos Aires

Podpisani(-a) naročam Vaše tiskovine, objavljene na drugi strani te naročilnice, zaznamovane s križcem.

Priloženo prilagam plačilo tega mojega naročila v čeku za U.S.A. dolarjev, oziroma v nakazilu za avstralov.

Prosim, da se mi naročeno pošilja oziroma pošlje na spodnji naslov:

lastnoročni podpis

kosi od drugod, da bi bil mozaik zaključen. Eden teh je bil iz Dolenjske, avtor je bil Franc Luzar iz Gabrja, ki je napisal knjigo v petih izvodih. Imel pa je manj sreče, ker mu je šlo za demitifikacijo NOB-a, ne pa za kreacijo dolenjskega mythosa. Zašili so ga na štiri leta prisilnega dela na Mirni, čeprav je knjigo namenil samo svojim potomcem. Spadajo „Stobovske balade“ res v zvrst literature, ki jo imenujemo balada? Gre za slovensko zvrst balade, v kateri nastopajo skrivnostne, človeku sovražne sile, katere dejanje se tragično konča. Spopad teh skrivnostnih sil je opisan v „Stobovskih baladah“, ni pa še dokončan in v tem je dragocenost knjige; v prvem delu so te sile kričave, bahave, oblastne, vse prednosti so na njihovi strani, toda v drugem delu se pojavi človek s svojimi željami, sodbami, čutom za pravico in resnico, z neko usodno zagrizenostjo in zagledanostjo v bodočnost, ki mora priti za brezupno vsakdanjostjo. Breda Smolnikar družbi, kot majhnim otrokom, pripoveduje: „Oh, če bi vi vedeli za mrak in hlad sedanjih dni, če bi vi poznali, da so bile tudi v preteklosti jase človeške topline!“ Glas iz „Ljudstva“: „Prekvat, saj je še premuada za Prešernovo nagrado!“

T. Brulc

razgledi

Kocbekov „Strah in pogum“ bo uprizorilo Ljubljansko mladinsko gledališče v letošnji sezoni. Z njim so gostovali lani v Nemčiji.

„Društvo za estetiko“ je v Ljubljani priredilo mednarodni kolokvij, na katerem so udeleženci iz Jugoslavije, Finske, Nemčije, ZDA, Poljske, Madžarske, ZRN, Italije, Francije, Nizozemske razpravljali o temi „Soobstoj avantgard“.

„Maske“ je naslov novi slovenski gledališki reviji. Doslej so izšle tri številke. Čeprav ime ni prav posrečeno, ji kljub temu želimo veliko uspeha. Bavila se bo z uprizoritvami, teatrologijo, kritiko, kroniko, gledališko vzgojo in intervjuji.

Knjiga Janka Pleterskega: **Narodi, Jugoslavija, revolucija** bo izšla tudi v slovenščini. (Doslej je bila samo v srbohrvaščini.) Na Javni tribuni JLA (jugoslovanske ljudske armije) v Beogradu je bila dobro sprejeta in ocenjena,

marksistični center Srbije pa jo je napadel zaradi neortodoksosti.

Izšla je nova pesniška zbirka Vena Tauferja „Vodenjaki“. Zbirka temelji na ciklusu iz ene njegovih prejšnjih knjig in opisuje človeka, bežno, zmuzljivo, nedoločljivo bitje v spremenljivem svetu.

Državna založba Slovenije ne mara zaostajati v erotizmu in pornografiji za Cankarjevo in je v zbirki „Dotik“ izdala „Juliette-Justine“ Markiza de Sade, „Krilate prašiče“ Rocca i Antonia, „Pornografijo“ Witolda Gombrowicza in „Tri hčere svoje matere“ Pierra Louysa.

Izšla je nova knjiga dr. Mirjane Ule o psihologiji „Od krize psihologije h kritični psihologiji“. Kritika je pohvalila knjigo predvsem zaradi širokosti njenih pogledov in ker je vzela v obzir tudi francosko, nemško, poljsko in sovjetsko šolo ter dognanja teh šol, ker so pri nas izhajale v veliki večini knjige iz anglosaškega območja.

„Evakuacija duha“ je nova revija študentov Filozofske fakultete za študente FF in širšo demokratično javnost. Tak je namen revije in v prvih številkah najdemo znana imena Slavoj Žižka, Rastka Močnika idr. Čeprav je naslov revije po eni strani smešen in zafrkantski, naj bi se bavila z resnimi stvarmi: politiko, ekonomijo, kulturo, literaturo itd.

V Parizu je začela izhajati ilustrirana revija „Yu International“. Po besedah dr. Šime Mraovića v uvodnem članku naj bi to bil mednarodni časopis jugoslovanskih narodov in narodnosti po svetu. Urednika za slovenske prispevke sta ga. Brinka Švigelj-Merat in Marko Kravos, ki je tudi administrativni ravnatelj in ki je preskrbel izdajo prve številke z oglasi. Čeprav je Ljubljanska banka prispevala največ, je Slovenija reвно zastopana v tej številki, še poročilo o Plečnikovi razstavi v Centru Pompidou je v srbohrvaščini. Naklada prve številke je izšla v desetstisoč izvodih, na ovojnicah pa so omenjena mesta: Pariz, New York, Beograd, Stockholm, Bruxelles, Zürich, München, Sidney, Toronto, Kjobenhaven, morebiti kot mesta prodaje, morebiti kot mesta dopisnikov. Ker že imamo režimsko „Rodno grudo“, ki je tudi mednarodna revija za Slovence, bo šlo najbrž za integracijsko jugoslovansko revijo, ki pa ne bo dosti pripomogla k razširitvi slovenskega skupnega prostora v svetu.

„La Desesperanza“ je naslov zadnji noveli José Donosa, ki je izšla pri španski založbi Seix Barral v Barceloni. Donoso meša realnost in fikcijo, zato novela ni zgodovinska — je le neke vrste kronika z močno levičarsko tendenco, ki s sugestivno silo opisuje dogodke v polpreteklem in sedanjem Čilu.

Dr. Jože Krašovec je z razpravo „Božja pravičnost“ dosegel dvojni doktorat na Sorbonski univerzi in na Katoliškem inštitutu. Prej je že imel doktorat Bibličnega inštituta v Rimu in Hebrejske univerze v Jeruzalemu. Bil je tudi pobudnik in sodelavec pri zadnjem prevodu sv. pisma v slovenščino, sedaj pa je profesor teologije na ljubljanski teološki fakulteti.

„Perlesvaas ali knjiga o Graalu“ je bila prvič prevedena v španščino. Čeprav mit o sv. Graalu izvira iz 12. stoletja in je bil obdelan v večih književnostih in v glasbi, je bil šele sedaj po izvorniku preveden v jezik Cervantesa (obstoja osem varijant in rokopisov). Sv. Graal je bila posoda, v katero so prestregli Kristusovo kri, in srednjeveške zgodbe omenjajo Percevala, ki je odšel v Sveto deželo, da jo najde. Richard Wagner je krstil svojo opero po istoimenskem junaku — Parsivalu. Epsko pesnitev je obdelal že Wolfram von Eschenbach, pri katerem najdemo tudi našo (ali njegovo?) „Gozdlič je že zelen“. Prav tako jo dobimo tudi pri Heinrichu von dem Türlin, ki je bil Korosec v „Die Krone“ (Krona), romanu v trideset tisoč stihih.

Revija „Meddobje“ z „Glasom Slovenske kulturne akcije“ (letno 320 + 16 strani v „Meddobju“ in 48 strani v „Glasu“) 30 USA dol.

Pesniška zbirka Vinka Rodeta, „Nekje je stvarnost prozorna“, z lesorezi Ivana Bukovca (100 strani), broširano 8 USA dol.

Duhovna avtobiografija Franca Sodja CM, „Pisma mrtvemu bratu“ (210 strani s fotografijami) vezana: 12 USA dol.

broširano: 10 USA dol.

Zgodovinsko-planinska novela, Vojko Arko, „Cerro Shaihueque“, z risbami Bare Remec in fotografijami (80 + 4 strani), broširano 6 USA dol.

Zbirka prevodov svetovnega pesništva in lastnih sonetov, Karel Rakovec, „Posneti soneti“, z ilustracijami Bare Remec, Ivana Bukovca, Franca Papeža in arh. Jure Vombergarja in v operi arh. Marijana Eiletza (112 strani), broširano 8 USA dol.

Pri mariborski založbi Obzorje je izšla zadnja knjiga prof. Franceta Bučarja z naslovom „Resničnost in utvara“. Knjiga je iskanje novih poti za slovensko družbo, katero vidi avtor v večji demokratičnosti, kulturnosti. Način pisanja torej, katerega je malo v slovenski literaturi. Bučar velja za oporečnika in neusmiljeno udari po utvarah socializma. Samo nekaj naslovov poglavij iz knjige: Politični in samoupravni pluralizem, Politična elita in samouprava v gospodarstvu, Med družbeno in zasebno lastnino, Svoboda združevanja, Svoboda iskanja, Narodnost v službi ideologije, iz katerih vidimo bičanje sedanjega stanja in iskanja.

NATEČAJ ZA ESEJE IN RAZPRAVE

Opozarjamo na razpis nagradnega natečaja za eseje in razprave, ki ga je SKA razglasila v prvi letošnji številki Glasa. Nagradni natečaj sta s svojim darom omogočila dr. PETER URBANC in g. VINKO LEVSTIK, slovenski hotelir v Gorici.

Pravilnik:

1. Natečaj je za izvorni esej ali razpravo na temo: POVEZAVA TREH SLOVENIJ. Pisatelj si lahko poljubno izbere katerokoli kulturno področje ter ga prilagodi osnovni temi natečaja, ki naj nakazuje možnost, potrebo ali težave pri iskanju obstoječih ali novih vezi med Slovenijo, zamejstvom in zdomstvom; namen, pravice in dolžnosti pri tej povezavi. Vrsta razpravne proze ni predpisana, pač pa mora ustrezati smislu 3. člena pravil ustanove: „Idejni temelj Slovenske kulturne akcije je naravni etični zakon, potrjen in izpopolnjen po krščanskem svetovnem nazoru“.
 2. Obseg dela naj ne bi bil manjši od 10 tiskanih strani revije Meddobja ali 5.000 besed.
 3. Tipkopis je treba poslati v dveh izvodih na naslov SKA — Natečaj razprav in esejev —, R. L. Falcón 4158, 1407 Buenos Aires, Argentina. Besedilo naj bo označeno s šifro, avtorjevo pravo ime in njegov naslov pa naj bosta zalepljena v kuverti, ki naj bo opremljena z isto šifro.
 4. Če bi avtor tako želel, bo njegovo ime ostalo v anonimnosti. Prav tako bo objavljena dela avtor mogel podpisati s šifro ali psevdonimom.
 5. Tipkopise je treba oddati ali odposlati (datum poštnega žiga) najkasneje do 31. decembra 1987.
 6. Nagrade so sledeče: 1. nagrada: U\$S 1.000
2. nagrada: U\$S 600
3. nagrada: U\$S 400
- Vsako od omenjenih nagrad more komisija razdeliti ali razglasiti kot nepodeljeno.
7. SKA bo objavila nagrajena dela, za nenagrajena pa mora uredništvo Meddobja dobiti avtorjevo privolitev.
 8. Za podelitev nagrad se bo žirija, ki jo bo v kratkem imenoval odbor SKA, sestala v Buenos Airesu v marcu 1988.
- Odločitev ocenjevalne komisije bo SKA razglasila v Glasu SKA in Meddobju.
- Buenos Aires, december 1986.

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA

V POMOČ „MEDDOBJU“ SO DAROVALI:

Duhovnik v ZDA, Jože Vovk	100 USA dol.
Duhov. v ZDA, dr. Milan Kopušar	100 USA „
Tone Brulc, Argentina	500 Avstralov
N. N., Hurlingham, Argentina	500 „
Ga. inž. Igor Brusnikin, Argent.	250 „
Baragovo misijonišče, Argentina	2.000 „
Duh. Ivan Lavrih v ZDA	100 USA dol.
Duh. Jože Snaj v ZDA	500 USA dol.
Duh. Lojze Hribšek v ZDA	100 USA dol.
Žpk. Vinko Zaletel, Koroška	600 USA dol.
Žpk. Janez Rovar, Koroška	200 USA dol.
Žpk. Jože Ferkulj, ZDA	1.000 USA dol.
Slovenski lazaristi v Kanadi	2.000 USA dol.

Mnogi naročniki so ob plačevanju naročnine priskrbeli lepe vsote v tiskovni sklad izdaj SKA.

Za žrtve slovenski izseljenski kulturi, vsem navedenim iskrena zahvala!

PROŠNJA ZA PLAČILO NAROČNINE

Te dni naša pisarna razpošilja posameznim našim naročnikom „Meddobja“ vabila k poravnavi naročnine. Prosimo vse, da te naše dopise dobrohotno sprejmete in skušate naročnino poravnati. Med nekako 300 naročniki „Meddobja“ in „Glas“ skupaj po vsem svetu jih je nemalo, ki le redko ali nikoli ne poravnajo naročnine, kar vsekakor pomeni resno nevarnost za prihodnji obstoj te edine slovenske izseljenske revije.

Dopis, ki ga pošiljamo naročnikom, vsebuje tudi podatek, za katera leta naročnik še nima poravnane naročnine. Ako naš podatek ni točen, že sedaj prosimo oprostjenja in blagohotnega obvestila.

Prosimo tudi vsetiste, ki prejema samo „Glas“, za katerega smo tudi pred časom napovedali naročnino letno 5 dolarjev oziroma protivrednost v drugih valutah, da tudi pošljejo svoj prispevek.

Vsem se že vnaprej zahvaljuje Slovenska kulturna akcija!

Naročnino morete plačati tudi v SLOGI, Bmé. Mitre 97, Ramos Mejía in v njenih podružnicah.

Člani Sloge imajo pri plačevanju naročnine 5% popusta, pri nakupu knjig pa 10%.

Meddobje

XXIII 1-2

Prvi dvojni zvezek
23. letnika Meddobja
prinaša na 160 straneh:

Poezijo: Jože Cukale, Sveta Trojica; Dolores M. Terseglav, Tri jesenske pesmi; France Papež, Povojne pesmi.

Prozo: Vinko Rode, Deltaši; Tine Kovačič, Lokvanjev cvet; Andrej Rot, Anamnesis. Dramatiko: Marko Kremžar, Živi in mrtvi bratje.

Eseje in razprave: Vinko Brumen, Filozofski premišljaji (IV.); France Papež, Življenje posvečeno umetnosti; Vladimir Kos, Enačba med bodočnostjo Slovencev in izvenevropskimi slovenskimi občestvi; Tomaž Simčič, Pogled iz Trsta na slovensko problematiko; Tone Brulc, Posodobljeni Primož Trubar ali Trubar kot naš sodobnik.

Zapise: A. Jantar, Razmišljanja o Kosovi opredelitvi filozofije.

Prilogo: M. Kremžarja drama Živi in mrtvi bratje (fotografije).

Revijo bomo v novembru razposlali naročnikom.

utrinki

Umrl je v domovini pesnik Gregor Strniša, od katerega se je poslovilo DSP (Društvo slovenskih pisateljev) 3. 2. 1987. na žalni seji. V društvenem imenu je govoril pesnik Venko Taufer, na grobu pa se je poslovil od njegaja pesnik Đane Zajc. Kot sedemnajstleten mladenič je šel skozi dva- in polleten zapor in kazensko taborišče, kar ga je zaznamovalo za vse življenje. Nekaj imen njegovih pesniških zbirk: Odisej, Mozaiki, Vesolje, Želod.

Kakor je že v navadi, je tudi avstrijski filozof Ludwig Wittgenstein poleg navadnega dnevnika pisal še tajnega. Pri nas je to delal prof. Dušan Pirjevec in je „Nova revija“, ki ga je objavljala, morala prenehati z nadaljevanji na zahtevo njegove hčerke. Wittgensteinov „tajni“ dnevnik je prišel v roke trem njegovim angleškim študentom, ki raziskujejo njegovo delo. Dnevnik obsega leta 1914—1916, ko je Wittgenstein bil na fronti, in ga ne mislijo zaenkrat objaviti, da ne bi škodil njegovemu ugledu, ker opisuje njegove seksualne zablude in obsedenost v teh letih.

V Gorici je bila slavnostno predstavljena v nemščini napisana knjiga dr. Ernesta Bauerja „Soški lev“, ki govori o hrvaškem poveljniku na soški fronti, Svetozarju Borojeviću. Knjiga je izšla v nemščini pri založbi „Styria“ v Gradeu in je doživela tri ponatise, sedaj pa je bila prevedena v italijanščino. Za nas je zanimava, ker je bil Borojević pripravljn, da postavi svojo armado 1. 1918. na razpolago slovenski narodni vladi v Ljubljani.

„Oktjabr“, literarna revija Zveze ruske federativne republike je objavila štiri pisma Mihajla Bulgakova, ki jih je pisal Centralnemu komiteju ZSSR, Maksimu Gorkemu in političnemu vodstvu. Bulgakova so bojkotirali kot pisatelja in dramaturga in zato je pred revščino hotel emigrirati. Kot veliko milost mu je Stalin dal mesto v Hudožestvenem teatru, vendar njegova dela so ostala neobjavljena.

V angleščini je začela izhajati za potomce Slovencev in Slovence, ki ne obvladajo več slovenščine, revija „Slovenija“. Prvo številko so izdali v 30 tisoč izvodih. Njena predstavitev je bila v Cankarjevem domu v prisotnosti javnih in kulturnih delavcev Slovenije in tujine. Izhajala bo pod okriljem Izseljenske matice, kjer se je tudi izpremenilo predsedstvo: mesto predsednika je zasedel Mitja Vošnjak, poklicni diplomat in pisatelj. Zaenkrat bo revija izhajala četrtletno.

Ruski tednik „Ogonjok“ je začel pripravljati oceno romana „Otroci Arbata“, ki ga je napisal Anatolij Ribakov pred dvajsetimi leti. Roman opisuje razmere pod Stalinom, posebno čistke in umor Sergeja Kirova, ki ga je organiziral ruski diktator, in je začel izhajati kot nadaljevanka.

Korespondenca Henryja Millerja z zadnjo ženo Hoki Tokuda bo izšla v Londonu pod naslovom „Pisma Henryja Millerja Hoki Tokuda-Miller“. Miller je bil poročen z njo samo dobrega pol leta, vendar ga pisma odkrivajo pod bolj človeškim vidikom, kakor njegova dela. Hoki Tokuda jih je prodala za mastno ceno.

Po levičarskem nemškem mislecju Hansu Georgu Gadamerju bi se Evropa lahko spremenila v vzor za Ameriko, kot nekoč Atene za Rim. Čeprav je Rim premagal politično in vojaško

Atene, je grška kultura zavzela in prežela s svojo miselnostjo rimski imperij v zelo kratkem času. V sedanjem ameriškem primeru bi šlo za evropsko kakovost kulture nad gospodarsko premočjo Amerike.

V Melbournu, Avstraliji, je izšla pesniška antologija „Naše steze“ (Our Paths) v jezikih jugoslovanskih narodov in v angleščini. Posebnost zbirke je v tem, da so pesmi angleško pisanih pesnikov prevedene v jezik narodov Jugoslavije, kateremu pripada in obratno.

V zbirki Nove slovenske knjige je izšla pri Mladinski knjigi zbirka ertic „Molčanje“ Rudija Šeliga, ki je sedanji predsednik Društva slovenskih pisateljev.

Esperantisti iz vsega sveta so se zbrali v Varšavi 26. julija ob priliki 100-letnice tega mednarodnega jezika. Nad pet tisoč ljudi iz šestdesetih dežel se je pogovarjalo med seboj v jeziku, ki ga je ustvaril Ludvik Zamenhof, judovski zdravnik za oči, in katerega prvi tekst je bil objavljen 26. julija 1887 v Varšavi.

Pred kongresom so že prodajali Shakespearjevega Hamleta v esperanto z njegovim vprašanjem: „Esti au ne esti? Tio nun la demando“. (Biti ali ne biti? To je vprašanje.)

Kongres se je vršil v Palači kulture, ki jo je nekoč slavnostno odkril sam Jožef Stalin, ki pa je o esperantu menil, da je jezik špijonov in jih je zato množično zapiral in pošiljal v Sibirijo. Ironija zgodovine?

V zürichkem Wohnmuseumu so razstavljali slovenske panjske končnice. Naslov razstave je bil „Pisane slike na panjih“ (Bunte Bilder am Bienenhaus). Na razstavnih plakatih je bilo poudarjeno, da je to posebna ljudska umetnost iz Slovenije. Razstava je zbudila veliko pozornost in zanimanje med švicarsko publiko, ki si je ogledala domiselne slike, ki so ena izmed naših narodnih posebnosti. Skoraj istočasno so razstavljali tudi Plečnikova dela.

Urednik revije „Slovene Studies“, prof. Henry Ronald Cooper je od lanskega leta tudi ravnatelj „Ruskega in vzhodnoevropskega instituta“ na univerzi Indiana v Bloomingtonu. Kot študent se je začel zanimati za ruščino, poljščino, Jugoslavijo je pa spoznal na obisku 1. 1968., kjer je imel priliko, da se je seznanil tudi s slovenščino. Po doktoratu iz slovenskih književnosti, 1. 1970., se je seznanil s prof. Radom L. Lenčkom, vodilnim slavistom in slovenistom v Ameriki. Na njegovo pobudo se je udeležil seminarja za slovenski jezik, literaturo in kulturo v Ljubljani 1. 1976.

Po vrnitvi v Ameriko ga je vpregel Rado Lenček v sistemsko delo in izdajanje revije „Slovene Studies“. Prof. Lenček ga je vpeljal tudi v založbo „Twayne World Author Series“, pri kateri je izdal svojo monografijo o Prešernu.

Tako ima po njegovi zaslugi univerza Indiana sedaj največ gradiva o Slovencih in prav tako se je po njegovi zaslugi začela tudi zamenjava lektorjev med ljubljansko univerzo in univerzo v Indiani.

Slovenska književnost mu je še najbolj podobna srbski in poljski, ne toliko po tematiki, kot pa po pripravljenosti avtorjev, da stavijo težka vprašanja družbi, na katera sami dajejo nekonvencionalne odgovore.

Slovensko poezijo ima za edinstveno, posebno ga še privlači slovenska moderna po 1. 1980.

Išli so spomini bivšega kanclerja Bruna Kreiskega pod naslovom „Zwischen den Zeiten“. V njih se nostalgčno ozira nazaj v preteklost in toži, da je škoda, da se je podrla ekonomska skupnost Avstrije in nadnacionalna kultura, ki da sta bili njeno bistvo. Pri tem pozablja, da so bili tudi v Avstriji Nemci „Herrenvolk“ in da to skušajo biti v sedanji Avstriji.

T. B.

CORR. CENTRAL ARGENTINO CORREO	TARIFA REDUCIDA CONCESION 232
	R. P. I. 201682

GLAS je glasilo Slovenske kulturne akcije. Urejuje ga tajništvo. Tisk Editorial Baraga del Centro Misional Baraga, Colón 2544, 1826 Remedios de Escalada, Pcia. Buenos Aires, Argentina. Vsa nakazila na ime in naslov: Alojzij Rezelj, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires 1407, Argentina. - Editor responsable Slovenska kulturna akcija (Andrés J. Rot), Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires 1407, Argentina.